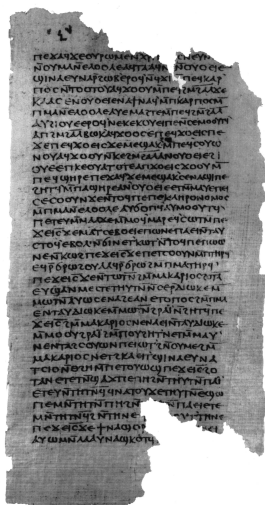

TERUG NAAR DE BRON 3

DE BRONNEN VAN HET INNERLIJKE CHRISTENDOM

Terug naar de Bron 3

Bijdragen van
Peter Huijs, Rien Goud,
Gerard Olsthoorn, Erich Kaniok en
de Bibliotheca Philosophica Hermetica

Symposion van het
Lectorium Rosicrucianum
Internationale School van het Gouden Rozenkruis

ROZEKRUIS PERS – HAARLEM

In de Symposionreeks verschijnen de teksten van symposia die twee keer per jaar gehouden worden door het Lectorium Rosicrucianum, de Internationale school van het Gouden Rozenkruis, op het conferentieoord Renova te Bithoven.

Deze bundel bevat de teksten van het derde Symposium met het thema 'Terug naar de Bron', dat plaatsvond op 10 mei 2004.

Verschenen:

1. Spinoza 1998, uitgave 2001
2. Ficino 1999, uitgave 2001
3. Boehme 2000, uitgave 2001
4. Paracelsus 2001, uitgave 2001
5. Terug naar de Bron 2001, uitgave 2002
6. Giordano Bruno 2002, uitgave 2002
7. De Graal, een geestelijke brug 2002, uitgave 2003
8. Terug naar de Bron 2: Valentinus, Inayat Khan en Hermes Trismegistus 2003, uitgave 2003
9. Robert Fludd 2003, uitgave 2004
10. Terug naar de Bron 3: de bronnen van het innerlijke christendom, 2004, uitgave 2004

ISBN 90 6732 304 7

© 2004 ROZEKRUIS PERS — HAARLEM

Symposionreeks

Dit is alweer het tiende deeltje in de Symposionreeks, en het derde deeltje in de serie "Terug naar de Bron". Dit symposion droeg als titel: "De bronnen van het innerlijke christendom. Het belang van de vondst van de Nag Hammadi-teksten in het licht van de huidige mensheidsontwikkeling."

In het eerste symposion met de titel "Terug naar de Bron" werden bronnen aangeboord als de Kabbala, de Rozenkruisersmanifesten, het Hermetische gedachtegoed en de Genesisverhalen. In het tweede symposion in deze serie werd vooral de nadruk gelegd op de ene, gemeenschappelijke bron, die terug te vinden is in de Hermetische wijsheidsleer. Er werd een verbinding gelegd tussen westerse en oosterse wijsheids- en mysteriebronnen en de zoektocht van de mens naar een nieuwe levensbasis.

Dit derde deeltje werpt licht op de bronnen van het innerlijke christendom. Ingegaan wordt op de Verhandeling over de Opstanding (de brief aan Rheginos), waarbij de Rozekruis Pers Jacob Slavenburg en uitgeverij Ankh Hermes zeer erkentelijk is voor de inleidende tekst en het ter beschikking stellen van de vertaling. De eerste lezing legt het accent op de gnosis in al haar facetten; in de tweede lezing komt Valentinus de gnosticus voor het voetlicht, en in de derde lezing het Thomas Evangelie. Achterin de bundel is een toelichting opgenomen bij de door de Bibliotheca Philosophica tijdens het symposion tentoongestelde werken.

Naast de serie "Terug naar de Bron" zijn in de symposionreeks teksten gepubliceerd over schrijvers die een belangrijke schakel vormen in de keten van het metafysisch denken. Deze gouden keten heeft de mensheid altijd begeleid en geïnspireerd. Figuren als Baruch de Spinoza, Marsilio Ficino, Jacob Boehme, Paracelsus, Giordano Bruno en Robert Fludd kunnen ertoe gerekend worden.

Vanuit de klassieke wereld is het hermetisch en christelijk denken tot een synthese gevoerd waarmee een nieuw levensperspectief voor de westerse mens is geopend. De serie Terug naar de Bron vormt, samen met de figuren uit de Symposionreeks een brede getuigenis van dit levensperspectief.

Inhoud

<i>Woord vooraf</i>		7
<i>De Verhandeling over de Opstanding</i> Peter Huijs		8
<i>Verhandeling over de Opstanding – de tekst</i>		13
<i>De bronnen van de gnosis</i> (1 ^e lezing) Johan van der Cammen en Rien Goud		18
<i>Valentinus – over de opstanding</i> (2 ^e lezing) Gerard Olsthoorn		27
<i>De paradoxen van het Thomas-evangelie</i> (3 ^e lezing) Erich Kaniok		37
<i>Over opstanding nú</i> (4 ^e lezing) Peter Huijs		53
<i>Expositie Bibliotheca Philosophica Hermetica</i>		59
<i>Overzicht gnostische bronteksten</i>		66

Woord vooraf

“Als jullie je eigen beeltenis zien, verheugen jullie je. Als jullie echter de beelden van jullie zelf zien, die vóór jullie ontstaan zijn, en die noch sterfelijk noch zichtbaar worden, hoeveel zullen jullie dan verdragen?” (Thomas evangelie)

De uitzonderlijke schat die werd gevonden te Nag Hammadi in Egypte plaatst de moderne mens rechtstreeks voor zijn levensopdracht. Niet vervormd door theologische interpretaties en exegese, zijn daar authentieke gnostieke en hermetische teksten uit het vroegste Christendom die wijzen op de noodzaak van wedergeboorte en op de realiteit en de mogelijkheid van de opstanding van de werkelijke Mens. Niet als een uiterlijk en historisch feit, maar als een individueel te verwerklijken en te beleven innerlijk proces.

Hoeveel verdraagt de uiterlijke mens van de zich opdringende geestelijke werkelijkheid? Hoe hult hij zich nog in lompen en ‘rokken van vellen’ om deze geestelijke werkelijkheid te ontlopen? Waar hij toch meer dan ooit wordt geplaatst voor het beeld van de ware mens, de innerlijke mens!

Het 10^e symposion van de Internationale School van het Gouden Rozenkruis in het Conferentieoord Renova, beoogde een bijdrage te zijn aan het machtige geestelijke Reveil dat wereldwijd weerklinkt. De Roep om zich bewust te worden van de geestelijke erfenis van het gnostieke Christendom en deze erfenis daadwerkelijk aan te grijpen en te verwerklijken.

De Verhandeling over de Opstanding

(De Brief aan Rheginos)

PETER HUIJS

Een mens kan zeer veel beelden in zijn hoofd hebben, en er zijn mensen die zeggen dat dat ook een vorm van innerlijk leven is. Wie het echter nauwkeurig bij zichzelf onderzoekt, zal vaststellen dat het meestal flarden betreft, beelden die wat gevoel bij zich hebben, maar die over het algemeen geen werkelijk leven zijn.

Het leven is vol van machtige gebeurtenissen. Soms laten die het hart totaal onverschillig. Vaak ook beroeren ze het menselijke hart. Indrukwekkende momenten spelen zich af terwijl de mens zich niet verroert, terwijl hij geen handeling verricht, en die toch een wereldbeeld in een secondenflits kunnen veranderen. Het komt omdat de wezenlijke dingen van het leven zich in het binnenste afspelen, in die gebieden waar het denken alléén geen toegang heeft. Want innerlijk leven wordt per definitie met het hart ondergaan.

In het eenvoudige, rein (geworden) hart kan een andere kennis opwelen. Daar kan een levende ziel haar eerste begin ondergaan. Er kan een brug worden geslagen, een verbinding worden gemaakt met Gnosis.

Wat is eigenlijk Gnosis?

Bij J. van Rijckenborgh lees je daarover:

“Oorspronkelijk was de Gnosis de samenvatting van de oerwijsheid, de samenbundeling van alle kennis die direct heen wees naar het oorspronkelijke, goddelijk leven. Zo werd – en wordt – de goddelijke wijsheid gebracht aan de mensen, en de weg gewezen aan hen die terug wilden keren tot het oorspronkelijke Vaderland.”

En Valentinus, een der belangrijkste gnostici uit de oudheid, zei:

“Gnosis is wat ons vrij maakt, de kennis van wie wij waren en wat wij geworden zijn, waar wij waren en waarin wij geworpen werden, waarheen wij gaan en waarvan wij verlost worden, wat geboorte is en wat wedergeboorte.”

Daaraan kun je al zien dat je niet kunt volstaan met te zeggen: Gnosis is ‘kennis des harten’. Want ieder mens heeft een hart, en ieder mens heeft bepaalde gevoelens in zijn hart, sommige mensen zelfs heel veel, maar slechts relatief weinig mensen ervaren *Gnosiskracht* in hun innerlijk.

De eerste stap in die kennis, die Gnosis, is wel het besef van verbroken te zijn ‘van het oorspronkelijk Vaderland’. Dat houdt in dat de wereld waarin de mens nu leeft, niet het Vaderland is, en dat er dus sprake is van (tenminste) twee werelden. Eén vaderland, en een ‘buitenland’. Bij dat ‘buitenland’ hoort ook de zogenaamde ‘hemel’, een soort reflectiesfeer die alles weerspiegelt wat op aarde is, dat gebied waarheen de ziel wordt gedacht te gaan als de mens sterft.

Het lichaam en ziel van de mens, de natuurmens, zijn sterfelijk, omdat zij door de (zeven) ‘natuur’ krachten zijn opgebouwd. En daarbinnen, zo verzekeren de gnostici, ligt opgesloten één vonk van de Geest (dus van de Vader), wat zij ook noemden: het ‘pneuma’. Dit is het enige onsterfelijke aan of in de mens.

Die vonk nu, dat pneuma, is helemaal onbewust van zichzelf geworden. Het weet bijna niet meer dat het bestaat – het is *verdoofd, ingeslapen, bezwijmd door het vergif van de wereld (van de natuurkrachten): het is, in één woord, ‘onwetend’*.

In het Evangelie van de Waarheid (dat naar men tegenwoordig aanneemt rond 145 na Chr. door Valentinus werd geschreven) stelt Valentinus het zo: *De onwetendheid (vergetelheid) komt niet van de Vader, maar ontstond omdat men Hem vergat. Maar zij verdwijnt, als men de Vader weer leert kennen.*

Het is een kennis, die de onwetendheid te niet doet, zoals donkerte verdwijnt als je ergens een licht aandoet. Gnosis, dus.

Hoe kan men de Vader weer (leren) kennen? Door datgene wat van hem uitgaat om te zoeken wat verloren is. Dat is wat de gnostieken de Zoon noemen, Jezus, die *verlost*.

Een bijzondere troostrijke gedachte daarbij is dat dat *kennen* volstrekt wederzijds is. Zodra de mens de Vader weer kent, wordt hijzelf door de Vader gekend. Daarom is de Korinthebrief over de Liefde absoluut gnostiek te noemen. Want daar zegt Paulus: *'Nu zien wij nog wazig, als in een spiegel; nu is ons kennen nog ten dele. Maar dan, straks, zullen wij zien van aangezicht tot aangezicht,'* (omdat het Goddelijke in de mens volkomen is geworden), *'en zullen wij kennen, zoals wij zelve gekend worden.*

Zo kan men vaststellen dat een werkelijke gnostieke stroming een aantal kenmerken vertoont. Zij brengt in de eerste plaats een verlossende religie, een religie die het hart, of beter: de vonk, het pneuma in het hart, weer met de Vader verbindt. Verder is zij altijd wel bovenzinnelijk, niet omdat ze geheimzinnig is, maar omdat ze letterlijk 'boven de zintuigen' uitgaat. Want de zintuigen zijn uit de zeven natuurkrachten, en niet uit de Vader. Deze kan niet met het hoofd gekend worden, maar allereerst met het hart. Dat is wat bedoeld wordt met 'kennis des harten'. Ten derde gaat een beweging die werkelijk in de levende stroom van de Gnosis staat uit boven de gewone, kenbare wereld. Zij wijst op een heel andere bestaansgrond: een altijddurend volheerlijke staat van zijn, die alleen maar met diepte, stilte, genade uit waarheid, kan worden aangeduid. Dus altijd de leer der twee natuurorden. En tenslotte, ten vierde, is het een individuele en zeer persoonlijke aangelegenheid. Niemand kan een ander bevrijden; dat wil zeggen: ieder mens kan het slechts in zijn eigen wezen vinden, bevestigen en waarmaken, terwijl ieder afzonderlijk zich in ernst en bescheidenheid deel weet van een veel grootser verband, en een werkelijke groepseenheid.

Dit zijn kenmerken die men terugvindt in elk van de vele gnostieke stromingen die er in de eerste eeuwen van onze jaartelling beston-

den, net zoals ze het vertrekpunt van de School van het moderne Rozenkruis zijn. Iedere werkelijke gnostieke stroming geeft op haar manier antwoord op de universele vragen: *Mens, wie ben je, waar kom je vandaan, hoe kom je tot weten, waarheen ga je?*

Wie in staat is dit te begrijpen, begrijpt het principe waarvan de groten van de (gnostieke) geest altijd zijn uitgegaan, en de hierna volgende tekst van de *Brief aan Rheginos* getuigt daarvan als in één lange adem.

In deze brief, waarin men de heldere en toch subtiële pen van Valentinus vermoedt, spreekt deze ook over dat geestelijke leven, hetgeen hij hierin aanduidt als de ‘opstanding’. Zoals J. Slavenburg uitlegt in zijn inleiding bij de tekst in het eerste deel van de *Nag Hammadi-geschriften*:

“Het handelt over ons eeuwig leven *nu*, het onvergankelijke geestelijke leven, en over ons geestelijk voortbestaan na de dood van het lichaam. Dat wordt in deze verhandeling met ‘opstanding’ (Grieks: *anastasis*) aangeduid en hierom is de oude titel wel juist te noemen, vooral omdat het traktaat hiermee geplaatst wordt in de vroegchristelijke discussie over dit onderwerp, zij het met ook voor die tijd afwijkende standpunten. ‘Opstanding’ wordt hier bijvoorbeeld ook gezien als: bewustwording van het eeuwige geestelijke leven, een typisch gnostische opvatting. Volgens de tekst kan dat onvergankelijke geestelijke leven reeds nu ‘in het vlees’ bereikt worden, wanneer men tenminste niet een materieel leven leidt en zich niet bezighoudt met ‘verdeeldheden’ en zich evenmin hecht aan de uiterlijke verschijningsvormen van deze voorbijgaande wereld die in wezen illusie zijn. Wat waarheid is, is eeuwig, onveranderlijk, heeft geen eind en geen begin.” [...]

“De verlossing heeft dus betrekking op onze geest, en vindt niet plaats tussen mensen – de een wel en de ander niet – nee, het gaat dwars door een mens heen – zijn lichaam niet, zijn (onsterfelijke, red.) geest wel. Dat is vanaf de grondlegging van de schepping zo beschikt, omdat het lichaam, dat tot deze wereld behoort, een illusie is en met haar zal vergaan. De kerkvaders van Rome waren het

niet zo eens met deze gnostische opvattingen en er ontstond een felle discussie tussen hen en de gnostici over de lichamelijke opstanding. Deze brief kan daarom ook gelezen worden als een standpuntsbepaling in deze strijd, wat misschien de polemische aanhef ervan verklaart, alsook de opbouw. Volgens de analyse van Malcolm Lee Peel klinkt in de hele verhandeling een apologie door tegen deze andere standpunten, die volgens hem door leerling Rheginos te berde zouden zijn gebracht, opdat zijn leraar hem hierover opheldering kon verschaffen. Om deze reden hebben wetenschappers deze brief gedateerd aan het eind van de tweede eeuw en als van christelijk gnostische oorsprong, omdat Jezus Christus centraal staat in de 'opstanding'. [...]

De vorm van de verhandeling is er een van een didactische brief gericht aan een met name genoemd persoon, in dit geval Rheginos, van wie ons overigens niets bekend is. De vorm lijkt op die van de apostolische brieven die ons in het canonieke Nieuwe Testament zijn overgeleverd. In de Oudheid een bekende vorm om onderricht te geven aan een groep volgelingen. De opbouw van het traktaat is als volgt: aanhef en korte algemene inleiding, aanduiding van het thema, hoofdargument afgerond met een korte samenvatting, vervolgens behandeling van mogelijke tegenwerpingen, eindigend in slotconclusie, epiloog en groet.”

Verhandeling over de Opstanding – de tekst

Brief aan Rheginos over de Opstanding

Er zijn mensen, mijn zoon Rheginos, die veel kennis willen vergaren. Met dat doel storten ze zich op kwesties waarvoor de oplossing nog ontbreekt en als ze erin slagen (een oplossing te bedenken), hebben ze in de regel een hoge dunk van zichzelf. Maar ik denk niet dat ze daarbij staan in het woord der waarheid. Liever zoeken ze hun eigen rust dan de rust die wij van onze Verlosser verkregen hebben, onze goede meester Christus. We ontvingen die toen we de waarheid leerden kennen en daarin onze rust vonden.

Maar omdat jij nu zo vriendelijk verzoekt om juist inzicht te verkrijgen in de opstanding, schrijf ik je, omdat het iets is van levensbelang. Desondanks geloven velen hier niet in en zijn er slechts enkelen die zich haar (in dit leven reeds) eigen maken.

Laten we deze zaak daarom nu bespreken.

Hoe heeft nu de Heer de omstandigheden van het leven in het vlees aangewend? Toen hij zichzelf als zoon van God had geopenbaard, wandelde hij rond in de streken waar ook jij verblijf houdt en weersprak de wet van de natuurlijke orde, ik bedoel de dood. Welnu, Rheginos, de zoon van God was eveneens de zoon des mensen.

Hij was meester over zijn omstandigheden in beide opzichten want hij bezat menselijkheid en goddelijkheid, zodat hij enerzijds in zijn gedaante als zoon van God de dood overwon, en anderzijds als zoon des mensen de terugkeer naar het pleroma bewerkstelligde, omdat hij in de bovenwereld als zaad der waarheid reeds bestond voordat dit wereldbestel zijn beslag had gekregen, waarin de heerschappijen en goddelijke machten zo talrijk zijn geworden. Ik besef dat ik deze uiteenzetting in moeilijke termen vervat, toch is er niets moei-

lijks in het woord der waarheid. Integendeel, aangezien de oplossing (Christus) verscheen, die niets verborgen zou laten, werd alles omtrent het bestaan ondubbelzinnig geopenbaard: de ‘oplossing’ van het lichaam enerzijds en anderzijds de openbaring van het uitverkorene, de geestelijke mens. Deze oplossing is de “uitvloeiing (emanatie) van waarheid en geest, genade behorend bij waarheid.”

De verlosser heeft de dood verzwolgen – hieromtrent behoor je niet meer onwetend te zijn – want hij negeerde de vergankelijke wereld en transformeerde zichzelf in een onvergankelijk eeuwig rijk (Eon). En hij is opgestaan, door het zichtbare door het onzichtbare te verteren, en wees ons zo de weg van onze onsterfelijkheid. Toen inderdaad, zoals de apostel zegt, “leden wij met hem en stonden wij met hem op en voeren ten hemel met hem”.

Als we ons nu in deze wereld manifesteren als dragers van hem, zijn wij zijn lichtstralen, en zijn met hem verbonden tot onze zons-
ondergang, dat is, tot onze dood in dit leven. We worden dan door hem naar de hemel opgetrokken, zoals zonnestrallen door de zon, waarbij we door niets worden tegengehouden. Dit is de opstanding van de geest, die de opstanding van de psyche en van het lichaam overbodig maakt.

Als er nu iemand is die dit niet gelooft kan hij ook niet worden overtuigd. Want dat wie sterft zal opstaan ligt op het gebied van het geloof, mijn zoon, en niet op dat van de overreding. En veronderstel eens dat een van de filosofen van deze wereld dit wel zou geloven. Hij zal dan ten minste opstaan. Maar laat die filosoof van deze wereld dan niet menen dat hij zichzelf laat terugkeren, want het is vanwege het geloof!

Want wij hebben de zoon des mensen gekend en geloofd dat hij uit de doden is opgestaan. Van hem immers is het dat we zeggen: ‘hij is de verdelger van de dood’. Zoals hij groot is in wie geloofd wordt, zo zijn ook zij die geloven groot. Want het denken van hen die verlost zijn, evenmin als het bewustzijn van hen die hem hebben gekend, zal verloren gaan. Daarom zijn we tot verlossing en redding uitverkoren, omdat vanaf het begin is beschikt dat we niet in de dwaasheid

van onwetenden zullen vervallen, maar dat wij zullen ingaan in de wijsheid van hen die de waarheid kennen. Want de waarheid die bestendig is, kan nooit worden tenietgedaan, noch is zij ooit tot bestaan gekomen.

Sterk is het bestel van het pleroma; nietig is wat zich heeft losgemaakt en wereld werd. Maar het Al ligt in God besloten. Het kwam niet tot bestaan, het was altijd.

Twijfel daarom nooit aan de opstanding, mijn zoon Reginos. Want als je al niet van te voren in een gedaante existeerde, in ieder geval kreeg je een vleeselijk lichaam toen je in deze wereld kwam. Waarom zou je dan geen gedaante ontvangen wanneer je opstijgt naar de Eon (Hemel)? Iets wat boven het vleeselijke lichaam uitgaat is immers de levensbron ervan. Is dan niet wat omwille van jou tot bestaan is gebracht jou eigen? En blijft wat jou eigen is dan niet met jou bestaan? Maar wat mis je dan toch, terwijl je in deze wereld bent? Is dit het, waarvoor je al die moeite hebt gedaan om het te weten te komen: de nageboorte van het lichaam is de ouderdom? Is je ware zelf louter vergankelijkheid?

Je hebt winst van het verlies van het lichaam. Want je betere deel, dat is: je ware zelf of geest, zal je niet terug hoeven betalen wanneer je heengaat. Het verlies wordt op het lagere element, het lichaam, afgeschreven, dat houdt dankbaarheid over. Niets kan ons dan terugbetalen, of afkopen, terwijl we in deze wereld zijn; toch is het Al, en wij als leden ervan, reeds verlost. We hebben van begin tot eind verlossing gekregen. Laten we dit in gedachten houden. Laten we dit zo aanvaarden.

Maar dan zijn er toch nog enkelen die, in hun studie naar de dingen die ze aan het onderzoeken zijn, willen begrijpen of degene die verlost is, onmiddellijk wordt vereist wanneer hij zijn lichaam verlaat. Dat hoeft niemand te betwijfelen! Want inderdaad blijft de zichtbare gestalte, wanneer die gestorven is, niet behouden, maar het is de levende gestalte die zich daarin bevindt, die zal opstaan. Wat is dan de opstanding? Het is de ontsluiting, op ieder gegeven moment, van het opgestane deel.

Wanneer je je nu herinnert in het Evangelie gelezen te hebben dat Elia, en Mozes, verscheen in zijn gezelschap, meen dan niet dat de opstanding een illusie is. Het is geen illusie, maar werkelijkheid. Eerder nog zou je moeten volhouden dat de wereld een illusie is, in plaats van de opstanding, die is bewerkstelligd door onze heer, de verlosser, Jezus de Christus.

En wat zeg ik je nu hiermee?

Plotseling zullen de levenden sterven, terwijl ze niet eens leven in deze wereld van illusie! Want zie, de rijken raken verarmd en de heersers onttroond. Alles is aan verandering onderhevig. De wereld is een illusie. Laat ik daarom niet te omstandig afgeven op de omstandigheden van deze wereld. Want dit is niet het karakter van de opstanding; want zij is waarheid, die bestendig is. En zij is de openbaring van wat werkelijk is, zij is de opheffing van de dingen van deze wereld en een overgang naar een nieuw bestaan, want het onvergankelijke daalt neer op het vergankelijke, en het licht stroomt neer op de duisternis en verteert die, en het pleroma vult de onvolkomenheid aan. Dit zijn de symbolen en beelden van de opstanding. Hij (Christus) is het, die het goede tot stand brengt.

Denk daarom niet in verdeeldheid, o Reginos, maar leef evenmin vanwege eensgezindheid in overeenstemming met dit vlees. Maak je daarentegen los van verdeeldheden en gehechtheden en je hebt de opstanding al bereikt, zoals iemand die op sterven ligt en weet dat hij zal sterven. Dat moment zal eens komen, zelfs als hem een lang leven is beschoren. Waarom zou je jezelf dan niet beschouwen als iemand die de opstanding heeft bereikt en voor wie dit moment al is aangebroken? Als je de opstanding bereikt hebt, maar desondanks voortleeft alsof je nog moet sterven terwijl je weet dat je eigenlijk al gestorven bent, waarom zou ik dan je gebrek aan (geestelijke) oefening door de vingers zien? Ieder moet (zijn geest) op velerlei wijzen oefenen om zich los te maken van dit element (de materie) zodat hij niet zal dwalen, maar wederom zichzelf zal worden, wat hij van oorsprong was.

Deze (inzichten) heb ik verkregen door de gulheid van mijn heer Jezus de Christus. Ik heb jou en je broeders, mijn kinderen, hier on-

derricht, zonder iets weg te laten dat jullie tot steun kan zijn. Als echter iets in mijn uiteenzetting van het Woord te diepzinnig is gebleven, dan zal ik dit voor jullie toelichten, wanneer jullie (daarom) vragen. Maar voor nu, misgun niets hiervan aan ieder die tot je groep behoort, wanneer dit hem zou kunnen baten. Velen hebben uitgezien naar wat ik jou hier geschreven heb. Tot hen zeg ik: 'Vrede en genade zij met jullie; ik groet jou en al wie jullie liefhebben in broederlijke liefde.

Overgenomen uit:

J. Slavenburg en W.G. Glaudemans, *Nag Hammadi-geschriften*. Deventer, Ank-Hermes 2004 (dundrukeditie)